

NOROGGA GIRKU | VUONA GIRKKO | NÖÖRJEN GÆRHKOE

Samisk språk, kultur og liturgi i Den norske kirke (DNK)

Ressurser, verktøy og gode råd
for din menighet

Introduksjon

Den norske kirke er et åpent felleskap der likeverd, deltagelse og respekt for mangfold står sentralt. Kirken har som mål å være et sted der alle føler seg velkomne og sett, og et viktig ledd for å oppnå det er kirken og menighetens arbeid for å fremme samisk kirkeliv.

Ved å synliggjøre samisk kultur og tradisjon i hele Norge kan kirken være en viktig arena for å leve ut prinsippet om likeverdighet mellom to folk, nordmenn og samer.

Inkludering i det kristne fellesskap begrunnes bibelsk. Det er en oppgave for den kristne menighet til å legge til rette for at tilgjengeligheten til ord og sakrament blir så stor som mulig. (Luk 24, 44-49). Alle mennesker er en del av en helhet, uansett språk og kultur. Arbeidet med samisk kirkeliv forutsetter inkludering som grunnleggende prinsipp. Inkludering bygger på likeverdighet, og ikke på likhetsidealet.

I dag bor samer ikke bare i de tradisjonelle samiske kjerneområdene, men også i både by og land over hele Norge. Det betyr at det er et landsdekkende behov for en kirke som ivaretar samisk språk og kultur, slik at samisk kirkeliv kan være livskraftig og likeverdig overalt. Kirken skal skape trygge rom for alle samer, og spesielt viktig er dette arbeidet i menigheter uten tradisjon for bruk av samisk språk, kunst og liturgi.

Strategi for samisk kirkeliv

[Strategiplan for Samisk kirkeliv](#) ble vedtatt av Kirkemøtet i 2019. Det er en overordnet ressurs som redegjør for grunnlaget og målene for arbeidet med samisk språk og kultur i alle menigheter i Den norske kirke. Dersom din menighet har spørsmål om strategien, står Samisk kirkeråds sekretariat til rådighet. Kontaktinformasjon finnes her: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/kontakt/>

Nord-Hålogaland bispedømme har et særskilt ansvar for nordsamisk kirkeliv, Sør-Hålogaland for lulesamisk og Nidaros for sørsamisk. Her er det også rådgivere som kan konsulteres.

Kontaktinformasjon finnes her: <https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/sor-hologaland/arbeidsomrader1/samisk-kirkeliv/>

<https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/nord-haalogaland/tema/samisk-kirkelivii/>

<https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/nidaros/tema/sorsamisk-kirkeliv/>

Menighetens rolle og ansvar

Ansvar for å fremme samisk kirkeliv ligger hos den enkelte menighet og dens ansatte.

Det er et viktig ansvar, og kunnskap og kompetanse om samisk kultur er varierende. Noen bispedømmer har særlig god kunnskap, mens andre menigheter har behov for mer tilgjengelig informasjon. Den norske

Denne brosjyren
fås i papirutgave
fra de tre nordligste
bispedømmene og
ligger digitalt på
kirken.no/samisk

kirke og Samisk kirkeråd ønsker derfor å gi den enkelte menighet de beste forutsetningene for å møte og inkludere sine samiske menighetsmedlemmer gjennom gode, kirkelige tjenester.

Synliggjøring av det samiske i menigheten trenger ikke være komplisert. Som et første ledd i inkluderingsarbeidet, kan menighetsrådet kartlegge behovet for og ønsket om bruk av samisk språk og kultur. Ved å gå i dialog med samiske menighetsmedlemmer, kan man begynne en utforming av samiske elementer i gudstjenesten. Det kan være å velge samiske salmer, åpne for at medlemmer kan komme med innspill på hva som kan være relevant samisk innhold i en preken, eller andre kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, vigsel eller begravelse. Dersom noen ønsker det, kan man også invitere menighetsmedlemmer til å bidra med å lese tekster på samisk. Både små og store grep vil kunne oppleves positivt for både samisktalende og ikke-samisktalende medlemmer.

En måte å finne ut hvem i menigheten som har samisk tilhørighet, er å snakke om dette i hver samtale man har én til én eller med et par/en familie. Still spørsmål om de ønsker samiske elementer i dåpen, bryllupet, begravelsen. Med denne måten å snakke om det samiske som noe man spør alle om, får man i gang samtaler om medlemmenes forhold til det samiske. Noen kan ha samisk tilknytning som de sjelden viser eller snakker om, noen har et vanskelig forhold til det samiske og noen kan være interessert i samisk kultur, uten at de selv har klart å finne dokumentasjon på samiske aner i egen slekt.

Om dette dokumentet

Det lar seg ikke gjøre å lage én felles mal for hvordan man kan inkludere samisk kirkeliv i en menighet. Norge er et langstrakt land, og ingen menighet er den samme. Arbeidet for å fremme samisk kirkeliv må derfor tilpasses den enkelte menighets situasjon og kompetanse. Det gjelder for eksempel om det er en menighet i områder der samisk språk og kultur er utbredt, eller om det er en menighet der få eller ingen har samisk kulturkunnskap.

Dette dokumentet vil derfor gi en overordnet oversikt over de ressurser, verktøy og kompetanse som allerede finnes i Den norske kirke for å fremme samisk kirkeliv. Slik kan den enkelte menighet i større grad finne passende virkemidler til å gjennomføre samisk representasjon i sitt arbeid og virke.

FOTO: SAMISK KIRKERÅD (SKRY)

Innhold

1		
Gudstjeneste		7
2		
Viktige samiske merkedager		11
3		
Trosopplæring og muntlig tradisjon		15
4		
Kunst, musikk og kulturuttrykk		17
5		
Økonomisk bistand til arbeid med samisk kirkeliv		19

FOTO: BENTE GEVING

1

Gudstjenesten

Gudstjenesten er en møteplass for felleskap og er et godt sted å synliggjøre samisk kultur i menigheten. Slik kan alle føle seg inkludert, bli sett og finne sin plass i trosfellesskapet som kirken utgjør. Det finnes flere måter å gjøre dette på, blant annet:

- Representasjon av samisk språk i liturgien
- Bruke flerspråklig samisk gudstjenestemodell
- Bruk av samiske symboler i tekstiler og kunst i kirkerommet

Representasjon av samisk språk i liturgien

Det er mange måter å inkludere samisk i gudstjenesten på. Et eksempel er å lese nådehilsen og lyse velsignelsen på både norsk og samisk. Flere menigheter har også trykket samiske tekster i gudstjenestehftet, for eksempel Kyrie eller Fadervår. Slik synliggjøres samisk språk i gudstjenesten, der man ikke har liturger eller medliturger som behersker språket.

Verdt å merke seg er at biskopene i de tre nordligste bispedømmer (Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros) oppfordrer til at alle gudstjenester inneholder enkelte samiske liturgiske ledd, som for eksempel inngangsord (nådehilsen), velsignelsen og salmer.

Bruk av flerspråklig samisk gudstjenestemodell

Under en gudstjeneste er det et mål at alle skal kunne forstå det som sies eller synges.

En gudstjeneste kan i sin helhet gjennomføres på samisk, på samme måte som man gjennomfører en gudstjeneste på norsk. Men siden alle tre samiske språk er i en permanent minoritetssituasjon i Norge, blir dette svært sjeldent gjort uten at det også finnes en norsk-språklig oversettelse eller at det tolkes til norsk. Dessuten er det mange samer som ikke forstår eller snakker samisk.

Det er derfor utviklet en modell som illustrerer hvordan man kan inkludere samisk språk, liturgiske ledd og kultur inn i gudstjenesten. Modellen har fire nivåer, slik at ulike menigheter kan utforme de samiske gudstjenestene slik det passer dem.

Ved å gjennomføre flerspråklige gudstjenester er menigheten med på å gjenspeile den flerspråkligheten og tospråkligheten som finnes i mange samiske familier og i samfunnet generelt, og kan være en god måte for å inkludere det mangfoldet som finnes i våre menigheter.

Relevante ressurser:

- Foredrag om bruk av samisk språk og samiske kulturuttrykk i kirken:
Karl Yngve Bergkåsa: Samisk kirkelivswebinar 2020 – Samisk i gudstjenesten: Hva gjør man, hvordan tenker man?
https://www.youtube.com/watch?v=CMbXeJHiNYU&list=PLmL52IVhimKx_NWoc7tsYe4DsAaS5wy7W&index=5
Tore Johnsen: Samisk kirkelivswebinar 2020: Bruk av samiske kulturuttrykk i kirken: Står noe på spill?
https://www.youtube.com/watch?v=6X9YBK_8cp8&list=PLmL52IVhimKx_NWoc7tsYe4DsAaS5wy7W&index=7
- På Samisk kirkeråds sider finner du en egen side med linker til ulike samiske liturgier
<https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/gudstjenesteliv/>
- Et eksempel på samisk liturgi er «Velsignelse av hus og hjem», som både kan brukes på samisk og på norsk, men som synliggjør en samisk kristen tradisjon. Lydfiler med ulike liturgiske ledd innlest på nordsamisk til øving av uttale. Det finnes også et nordsamisk liturgisk minikurs i pdf-format som kan skrives ut som hefte.
- Lydfiler med ulike liturgiske ledd innlest på lulesamisk til øving av uttale:
<https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/gudstjenesteliv/liturgier/lydfiler---lulesamisk/>
- Språkhjelp og lydfiler på sørsamisk: <https://kirken.no/nb-NO/fellesrad/saemien-%C3%A5%C3%A5lmege/Kirkelige%20habdlinger/ressurser/>
- Heftet «Tro og håp» inneholder samiske bønner og velsigner på alle samiske språk. Det kan du finne her: https://issuu.com/optura/docs/bd20_bisped_mme_-_tro_og_h_p_-_bokm_l_inkl_samisk_
- På <https://bibel.no/nettbibelen> ligger det samisk bibel (på nord-samisk), Det nye testamentet / Åda testamennta på lulesamisk) og Bibeltekstbok (på sørsamisk). Språkvalgene finnes på venstre side på nettsiden. Bibelselskapene i Norge og Sverige arbeider med oversettelse av hele Bibelen til lulesamisk og sørsamisk. Tekstene oppdateres kontinuerlig på deres hjemmesider: https://bibelbutiken.se/?s=samisk&post_type=product
- Det arrangeres lese- og språkkurs i de tre nordligste prostiene i regi av Nord-, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer. Ta kontakt med bispedømmerådets sekretariat for mer informasjon her:
Nord-Hålogaland: Karl Yngve Bergkåsa, epost: kb875@kirken.no, tlf: 419 01 970
Sør-Hålogaland: Brita Bye, epost: bb698@kirken.no, tlf: 907 24 927
Nidaros: Vigdis Aanderaa Aakre, epost: va397@kirken.no, tlf: 458 54 432

Organisering av ulike tospråklige samiske gudstjenester

	Ledd i gudstjenesten	Bruk av samiskspråklige ansatte og/eller ressurspersoner i lokalmiljøet	Praktisk tilrettelegging
Nivå 1 	<p>Alt innhold i gudstjenesten er på samisk.</p> <p>Det brukes samiskspråklig liturgi, samisk liturgisk musikk og samisk liturgisk musikk og samiske salmer med samisk tonespråk.</p>	<p>Aktuelt i noen få menigheter i de tre nordligste bispedømmene der det er samiskspråklige prester og andre ansatte som er samiskspråklige samt tolk som kan tolke til norsk.</p>	<p>Menighetene bruker egne ansatte eller samarbeider med andre menigheter om praktisk gjennomføring.</p>
Nivå 2 	<p>Samiskspråklig liturgi og samisk liturgisk musikk.</p> <p>Preken på norsk (med eller uten tolking til samisk).</p> <p>Samiske salmer med samisk tonespråk. Samisk tekstlesing og fadervår og/eller andre bønner på samisk.</p>	<p>Dette er aktuelt i noen menigheter i de tre nordligste bispedømmene, og i menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk.</p> <p>Bispedømmekontorene kan bistå med oversikt over kirketolker og ansatte i menighetene med samisk språkkompetanse og tilgang til tolker.</p>	<p>Det er mulig å få til en tospråklig gudstjeneste også der det ikke er mulig å skaffe samisktalende liturg / prest, eller tolk.</p> <p>Det er mulig å få tilgang til personer innenfor samisk kirkeliv som kan bidra, eller være en ressurs i planleggingen av en slik gudstjeneste.</p>
Nivå 3 	<p>Noen liturgiledd på norsk, og noen liturgiledd på samisk.</p> <p>Samiske salmer på norsk eller samisk (valgfritt).</p> <p>Preken på norsk med et innhold som er relevant for samisk kirkeliv.</p>	<p>Finne frem til prester som har lært, eller kan øve inn / lærer seg noen av liturgileddene i de samiskspråklige liturgiene.</p> <p>Samarbeide med samiskspråklige personer i lokalmiljøet, som kan være medliturger, lese samiske bibeltekster, Fader vår, osv.</p> <p>Bruke bibeltekster som er relevante i samisk kirkeliv. Velge samiske salmer som også kan synges på norsk, slik at dette er valgfritt for menigheten.</p>	<p>Bruke de samiskspråklige ressurser som er tilgjengelige i lokalmiljøet eller i regionen og finne frem til personer som har mulighet til å delta med samiskspråklige bidrag i gudstjenesten.</p> <p>Bruke god tid til planlegging og forberedelser. Bygge nettverk med samiskspråklige menighetsmedlemmer eller samiske ressurspersoner i nærmiljøet / byen.</p> <p>Samisk kirkeråd har oversikt over og kan veilede om bruk av samiskspråklig ressursmateriell.</p>
Nivå 4 	<p>Liturgi på norsk med samisk liturgisk musikk.</p> <p>Samiske salmer på norsk eller samisk (valgfritt).</p> <p>Preken på norsk med et innhold som er relevant for samisk kirkeliv.</p>	<p>Det som sies på norsk i gudstjenesten, kan trykkes på samisk i gudstjenesteagendaen. For eksempel, Dagens bønn, fadervår, trosbekjennelsen etc.</p> <p>Salmene som velges kan være tilgjengelig på samisk også, slik at menigheten kan synges samisk.</p>	<p>I preken kan man velge et tema som har relevans for samisk kirkeliv, og som passer til skriftordet som brukes.</p> <p>Det er mulig å gjøre innholdet relevant på en måte som er gjenkjennelig for de samer som deltar i gudstjenesten selv om nesten alt foregår på norsk.</p> <p>Om mulig, velge å bruke samiske symboler, og samisk kirkekunst, form og farger som gir gjenkjenning.</p>

Kilde: side 18 i Strategiplan for samisk kirkeliv

FOTO: BENTE GEVING

2

Viktige samiske merkedager

Samenes nasjonaldag

6. februar er Samenes nasjonaldag og er en stor festdag for samene. Dagen omtales også som «samefolkets dag» og «samisk folkedag». Det er et viktig mål for Den Norske kirke at flere menigheter tar del i feiringen av samenes nasjonaldag enten på 6. februar, eller tilliggende søndag. I Strategiplanen for Samisk kirkeliv er det blant annet vedtatt at den samiske nasjonaldagen skal feires i alle domkirker.

Her kan man lese mer om Samenes nasjonaldag på Sametingets nettside: <https://sametinget.no/om-sametinget/nasjonaldag-og-nasjonale-symboler/>

Feiringen er en mulighet for lokale menigheter å bli kjent med og synliggjøre det samiske i kirken. Menigheter oppfordres derfor til å bruke samiske liturgiske ledd, salmer, og andre visuelle samiske uttrykk i kirkerommet under markeringen. Det kan også markeres med samisk tema eller samisk salmesang i flere av kirkens aktiviteter gjennom speidermøter, konfirmasjonsundervisning, babysang og eldretreff i tiden rundt 6. februar.

Menigheten kan og bør samarbeide med andre lokale aktører eller samiske organisasjoner som også markerer den samiske nasjonaldagen, slik at ressursene samles og fellesskapet styrkes.

Samenes nasjonaldag er offentlig flaggdag. Menigheten kan da for eksempel velge å flagge på kirkebakken med det samiske flagget. Det er en fin gest til samiske innbyggere.

Det er utviklet både gudstjenesteressurser og materiell for trosopplæring som menigheter kan bruke til å markere dagen. Dette materialet oppdateres årlig og finnes tilgjengelig på Ressursbanken: <https://ressursbanken.kirken.no/nb-NO/2017/markering-av-samisk-nasjonaldag/>

Maria budskapsdag

Mariadagen 25. mars er en viktig dag i samisk kirkelivstradisjon og er en samisk flaggdag.

I Den norske kirke feires Maria budskapsdag på en av søndagene som ligger nært opp til 25. mars, og gudstjenesten feires ofte med fokus på kvinnelig felleskap, familie- og slektsbånd, og baserer seg på bibelfortellingen om Maria sitt møte med slektingen Elisabeth.

Mer informasjon finnes på [Samisk kirkeråds sider](#).

Samisk språkuke

De tre nordiske Sametingene har vedtatt at uke 43 hvert år skal være samisk språkuke og er noe alle menigheter kan bli med på. Målet med uken er å få institusjoner, organisasjoner, privatpersoner og alle andre til å synliggjøre og løfte statusen til de samiske språkene.

Menighetene oppfordres til under gudstjenesten den aktuelle uken å bruke liturgiske ledd, salmer, samt andre visuelle samiske uttrykk i kirkerommet. Samisk språkuke er en del av Sametingets langsiktige språksatsning «Språkløftet».

Sametinget har [prosjektmidler](#), og det er mulig å søke om støtte for aktiviteter i forbindelse med Samisk språkuke.

Samiske kirkedager

Samiske kirkedager er et viktig nordisk samarbeid og en arena for samisk kirkeliv på tvers av landegrensene mellom Norge, Sverige, Finland og Russland. De arrangeres hvert fjerde år som et samarbeid mellom Den norske kirke, Svenska kyrkan og Den evangelisk lutherske kyrkan i Finland.

Les mer om det her: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/internasjonalt/>

Samiske kirkehelger

Gudstjenesten er en arena for kristent fellesskap, og flere steder i Sápmi lever tradisjonen med å ha kirkehelger. Disse helgene har vært og er fremdeles et møtested for mange samer. Veldig ofte er de arrangert i regi av frivillige som bidrar til, eller som leder samlingene. Det kan også være at det arrangeres gudstjenester i tilknytning til et annet samisk arrangement. Da kan kirken være med som samarbeidspartner.

FOTO: EINAR BONDEVIK.

3

Trosopplæring og muntlig tradisjon

Trosopplæring står sentralt for å inkludere samisk kirkeliv i Den norske kirke. Ansvar for samisk trosopplæring ligger hos den enkelte menighet, og det er en utfordring å bygge opp kunnskap og gi næring til bevissthet om tro hos samisk barn og unge i dagens samfunn. Tradisjonelt var mye av den samiske trosopplæringen muntlig overlevert i fortellingsform hjemme, og den tradisjonen står delvis i fare for å bli borte i skyggen av både skriftbaserte og digitale opplæringsformer.

Menigheter kan støtte opp om den muntlige tradisjonen ved å samle inn dokumentasjon om hvilke fortellinger, sanger og samværsformer som er blitt brukt i den lokale trosopplæringen i hjemmene. Dette kan bli nyttige ressurser for ansatte og frivillige i kirken.

For barn og unge med samisk tilknytning kan trosopplæringen hjelpe dem til å mestre sin todelte kulturelle tilknytning. I tillegg er de kirkelige handlingene, som dåp og konfirmasjon, viktige møteplasser for familier. Dersom samisk liturgi, språk og kulturuttrykk er representert i disse handlingene, vil det kunne bidra til å styrke medlemmenes samiske tilhørighet og identitet.

Samiske ungdomssamlinger og konfirmasjonsleire

For å skape et større fellesskap mellom samisk ungdom som gjerne bor spredt over hele landet, arrangeres det årlig landsdekkende samiske ungdomssamlinger i regi av Samisk kirkeråd. Her er det fokus på fellesskap, identitet og åndelig vekst. For å skape engasjement og drive rekruttering av samiske ungdommer

til kirkelig tjeneste og kirkelig utdanning, inngår ofte ledertrening som en del av disse samlingene.

Det arrangeres også en samisk konfirmasjonsleir. Dette gir samiske konfirmanter mulighet til å delta på en samisk kristen fellesarena sammen med andre på sin egen alder og gir dem tilgang til samisk trosopplæring, i tillegg til den de får av sin lokale menighet. Leiren har som regel vært arrangert i februar/mars. Bispedømmene er ansvarlige for å sende ut informasjon til menigheter om påmelding til leiren. Samisk kirkeråd kan også kontaktes for mer informasjon.

Relevante ressurser:

- I [Ressursbanken.no](https://ressursbanken.no) finnes informasjon om ressurser til samisk trosopplæring.
- kirken.no/samisk har også sider om arbeid med barn og unge.
- På Samisk kirkeråd sine nettsider om trosopplæring finnes informasjon om for eksempel samiske barnebøker som kan brukes til trosopplæring, eller menigheten kan gi dem i gave.
- Under trosopplæringskonferansen 2020 ble det holdt et webinar om hvordan man kommer i gang med samisk trosopplæring. <https://trosopplæringskonferansen.no/om-samiske-ressurser-i-trosopplæringen>

FOTO: BENITE GEVING

4

Kunst, musikk og kulturuttrykk

Å gå i kirken handler ikke bare om delta i bønn og et trosfellesskap, men også om å oppleve musikk, sang og få andre sanseinntrykk. Gjennom kirkekunst, utsmykning, fargevalg samt andre visuelle og musikalske uttrykk, kan samisk kirkeliv inkluderes på en god måte i enhver menighet. Økt synlighet av samisk kirkekunst og økt bruk av samiske håndverkstradisjoner i kirketekstiler kan bidra til følelse av eierskap og tilhørighet for samer. Kirken kan brukes som en samisk kulturarena, og kirkens plass som kulturaktør i det samiske samfunnet kan styrkes.

Utsmykning av kirken og kirkerommet

Det samiske flagget kan brukes under gudstjenesten, ved å for eksempel stå på lesepulten. I noen menigheter heises det samiske flagget på kirkebakken ved hver gudstjeneste.

Samisk kultur kan representeres ved å henge et samisk sjal over lesepulten eller ha midlertidige (eller permanente) samiske kunstverk utstilt i kirkerommet. Her kan menigheten samarbeide med lokale kunstnere med samisk bakgrunn.

Salmer og musikk

Musikk er et kulturuttrykk som forener og binder oss tettere sammen, og salmesang er et sterkt kjennetegn på den kristne kirken, også i samisk kirkeliv. Strategiplan for samisk kirkeliv har som mål at det samiske særpreget ivaretas, og samisk tonespråk brukes i flere menigheter over hele landet.

Arbeid for å styrke samisk salmesang kan skje ved både innsamling, dokumentering og revitalisering av gamle samiske salmer, melodier eller annen kristen musikk, og ved at kirken bidrar til nyskaping av samisk kirkemusikk.

På den måten blir kirken en relevant samisk arbeidsplass for kirkemusikere. Når en menighet tar i bruk samisk musikk, synliggjør de samisk kulturarv og kommer sine samiske menighetsmedlemmer i møte. Anskaffelse av samiske salmebøker kan være et ledd i dette arbeidet.

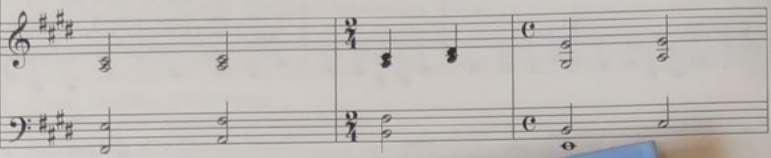
Joik i kirken

Bruk av joik i kirken kan være et sårt og vanskelig tema. For noen er det en sorg at joik ikke får plass i det lokale gudstjenestelivet, mens for andre er joik en tradisjon som ikke hører hjemme i kirkerommet. For en menighetsansatt er det viktig å ta utgangspunkt i den lokale konteksten og lytte til hva menighetsmedlemmene selv ønsker, og skape rom for dialog der alle parter kan få uttrykke seg.

Relevante ressurser:

- Norsk salmebok fra 2013 er et nyttig verktøy etter at det er tatt inn 15 salmer av henholdsvis nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og kvensk. De står oppført under samme salmenummer som de norske salmene. Man kan f.eks. synge ett eller flere vers på samisk. Side 1421–1422 er det en oversikt over samiske salmer i denne salmeboken.
- Det finnes samiske salmebøker på nordsamisk og lulesamisk. Menigheter oppfordres til å ta dem i bruk.
  - Det finnes to egne nordsamiske salmebøker Sálbmagirji og Sálbmagirji II. De kan bestilles fra [Verbum](#).
  - Det finnes en egen lulesamisk salmebok, Julevsáme sálmmagirjje og koralbok til den salmeboka. Salmeboka kan bestilles hos IKO Forlag: <https://iko.no/forlaget/samiske-og-kvenske-produkter>
  - Lulesamisk salmebok kan også bestilles hos Hamarøy menighet eller Jokkmokk forsamling i Sverige: Kontaktinformasjon Hamarøy menighet <https://kirken.no/nb-NO/fellesrad/tysfjord-hamar%C3%B8y/om%20oss/kontaktinformasjon/>
- Se også Samisk kirkeråds side om [samiske salmebøker og Bibler](#)
- Halvdan Nedrejords Kyrie (N13 976.6) kan brukes med norsk tekst. Folk med samisk bakgrunn og kulturkompetanse vil kunne kjenne denne igjen da den også brukes på nordsamisk.

Naa - jaa, naa - jaa, naa - ja-na. Naa - jaa, naa - jaa,

Herre vår gode Gud - salme

1 /: Herre vår gode Gud, naa-jaa, naa-jaa.
Her er han, trøster oss.
Naa-jaa, naa-jaa, naa-ja-na.
Naa-jaa, naa-jaa, naa-jaa, naa-jaa,
naa-ja-na, naa-ja-na. :/

2 /: Herre vår gode Gud, naa-jaa, naa-jaa.
Her er han, vokter oss.
Naa-jaa, naa-jaa, naa-ja-na.

HKOE-GÆRJA RKEBOK

SAMISK KIRKERÅD

Vattáldahka

Subtsas Kristusa birra

Anne-Grethe Leine Bientie

Tor Ivar Torgauten

Muv Roámátgirjje

Mi
GIR

FOTO: ØRIAN BERTELSEN

5

Økonomisk bistand til arbeid med samisk kirkeliv

Som et ledd i arbeidet for å fremme samisk språk og kultur i Den norske kirke finnes det en rekke ordninger en menighet kan søke støtte fra.

- **Norsk kulturråd**

Norsk kulturråd har fått i oppdrag av regjeringen å være nasjonal koordinator for mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. Arbeidet med hvordan utøvelse av koordinatorfunksjonen skal være, er under utarbeidelse. Denne rollen innebærer uansett at Kulturrådet skal nå sine mål gjennom å mobilisere til målrettet handling i kulturinstitusjonene. For Den norske kirke betyr dette at den må utvikle egne strategier for slik å medvirke til økt relevans og representativitet på kulturfeltet. Dette gjelder for både utøvere, innhold og brukere.

En av gruppene Kulturrådet har et særlig blikk på i dette arbeidet er samer og andre nasjonaliteter, men religion er også nevnt som del av mangfoldet. I dokument «Et kunnskapsbasert og langsiktig mangfoldarbeid» bør man derfor særlig lese kap. 2.4 og 4.4. Her står det blant annet: «Nasjonale minoriteter og samer representerer nye stemmer og erfaringer som utgjør fortellingen om Norge, som også må og bør fortelles.» (side 56). Det påpekes videre at det er manglende kompetanse innen samisk kultur, kunst og språk i kunst- og kulturinstitusjonene. Det skaper utfordringer som igjen medfører at samiske prosjekt ikke når gjennom ved søknad om kulturmidler (side 55). Den norske kirke bør derfor gjøre seg godt kjent med Kulturrådets dokument både for å hente inspirasjon, argument og bidra til økt forståelse for samisk kunst og kultur i samtaler internt og eksternt.

Lenke til dokumentet: <https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/et-kunnskapsbasert-og-langsiktig-mangfoldsarbeid>

Ta kontakt med kulturrådgiver i ditt bispedømme for mer informasjon.

- Kirkerådet deler hvert år ut trosopplæringsmidler, til for eksempel trosopplæringsprosjekt som inkluderer synliggjøring av samisk språk og kultur i kirken. <https://kirken.no/stotte>
- Bispedømmerådene har ulike prosjektmidler som menigheter kan søke til ulike tiltak. Ta kontakt med ditt bispedømme for mer informasjon.
- Sametinget gir tilskudd til [samiske kulturtiltak](#). (Kulturarrangement med fokus på samisk kunst, kultur og samfunnsdebatt, musikk- og litteraturtiltak, osv.)
- Sametinget gir [tilskudd til språktiltak](#) (tiltak som legger til rette for bruk av samisk, tiltak som bidrar til økt bruk av samisk, osv.)

Et eksempel kan være samiske språkarenaer – arenaer hvor det legges til rette for at samisktalende kan bruke sitt språk. Det kan være baby-sang, eldretreff, familiemiddag eller lignende, hvor man spesielt inviterer samisktalende slik at de kan få en arena for å snakke samisk. Spesielt i store byer og på steder hvor samer er i mindretall, vil slike arenaer være veldig viktige for samiskspråklige.

- Sametinget gir også tilskudd til arrangementer i forbindelse med Samisk språkuke (uke 43).
- Ta gjerne kontakt med Samisk kirkeråd for en samtale om du trenger å drøfte tiltaket før du søker, eller ta direkte kontakt med Sametinget for å høre mer om tilskuddsordningene de har.

Til slutt

Hvilke språk vi bruker er med på å gjenspeile virkeligheten. Hva som er synlig i kirkerommene, hva som blir sagt og hvordan, kan være med på å løfte fram deler av historien som har vært skjult. Ved at den enkelte menighet tar i bruk samisk språk og kultur på en ydmyk og inkluderende måte kan samiske menighetsmedlemmer oppleve at det er plass til akkurat dem i menigheta. I tillegg er det viktig å ha tilgang til noen egne samiske møtesteder der det samiske er i majoritet.

Arbeidet med å gjøre samisk kirkeliv til en selvfølgelig og inkludert del av en menighets daglige virke er ikke gjort i en håndvending. Bispedømmene og Samisk kirkeråd/Kirkerådet er støttefunksjoner i dette arbeidet. Ved å arbeide strategisk og målrettet, vil kirken i enda større grad bli et sted for fellesskap der alle føler seg velkomne og anerkjent.

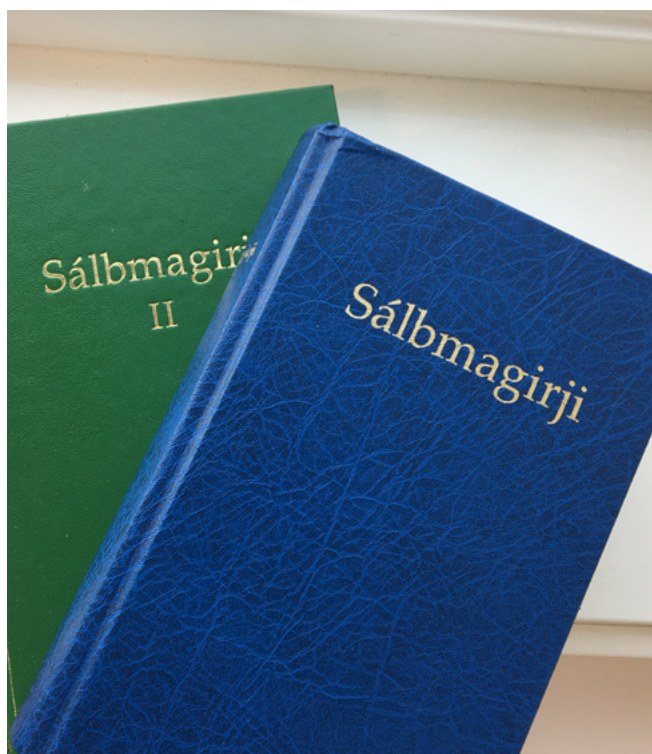

FOTO: SKR

FOTO: KRISTINE SANDVÆL

